

Co a jak (ne)podpořit v zahraniční politice z hlediska ochrany životního prostředí, přírody a klimatu v oblasti vodní politiky

Za Koalici pro řeky zpracovali Ing. Vlastimil Karlík, tajemník a RNDr. David Pithart, CSc., předseda

Úvod

V oblasti vodní politiky platí, podobně jako v jiných sektorech, že zatímco bohatší země jsou ve větší míře zodpovědné za vznik problémů, důsledky dopadají disproporčně na země chudší. Chudší země se často vyznačují ještě zachovalými a funkčními ekosystémy (včetně vodních a na vodu vázaných), které jsou bohužel často ohrožovány rozvojovými projekty (vodní doprava, stavba přehrad a vodních elektráren), které často v důsledku korupčních podmínek, nedostatečné legislativní ochrany životního prostředí a nerozvinuté občanské společnosti nesplňují ani zdaleka podmínky, které by podobné projekty musely splňovat např. v rámci Evropské unie.

V médiích se navíc objevily informace, že v rámci rozvojové pomoci chce Česká republika upustit od podpory tzv. „měkkých“ projektů a soustředit se na podporu velkých investic. Toto bychom pokládali za nebezpečný krok zpět a zvýšené nebezpečí, že podporované projekty způsobí více škody než užítku. Dovolujeme si proto navrhnout základní principy rozvojové pomoci chudším zemím takto:

1. Nadále podporovat i „měkké“ projekty, zejména projekty na podporu rozvoje občanské společnosti, ekologické osvěty, boje proti korupci a institucionálního rozvoje environmentálního sektoru. Občanská společnost je totiž často jedinou možnou pojistkou proti zneužívání rozvojové pomoci i environmentální destrukce způsobené rozvojovými projekty.
2. Požadovat, aby všechny rozvojové projekty s potenciálně negativním vlivem na životní prostředí, přírodu a vodní režim v krajině splňovaly stejné požadavky z hlediska posouzení vlivů na životní prostředí (EIA) jako projekt realizované v zemích Evropské unie. Zejména se to týká projektů přehrad, vodních elektráren a regulací vodních toků. Všechny podporované projekty (nejen v oblasti vodní politiky) by měly mít přinejmenším neutrální bilanci z hlediska produkce skleníkových plynů.
3. Podporovat zejména projekty obnovy krajiny, obnovy vodního režimu, s ohledem na místní podmínky i zalesňování, a projekty na využití moderních zemědělských postupů a přístupů zvyšujících odolnost vůči klimatickým změnám (agrolesnictví apod.), podporu malých zemědělců a zranitelných skupin obyvatelstva.
4. U rozvojových projektů s potenciálně negativním dopadem na ekosystémy požadovat komplexní posuzování škály ekosystémových služeb pro různé alternativní scénáře, včetně nulových variant.

V oblasti česko-slovenských zahraničních vztahů chceme upozornit na z našeho hlediska naprosto negativní projekt stavby kanálu Dunaj-Odra-Labe. Podle posledních informací rakouská strana tento projekt odmítá a objevují se spekulace o tom, že by kanál měl být napojen a dotován vodou ze slovenské říční sítě. Upozorňujeme na zásadní nesouhlas odborné veřejnosti i občanské společnosti v České republice s tímto projektem z ohledem na negativní dopady na ekologický stav vodních toků, vodní režim v krajině, ohrožení přírodních hodnot, včetně lokalit Evropské soustavy Natura 2000 a vzniku bariéry v krajině s dopadem na mobilitu místního obyvatelstva.